

MUČENIKOM KMETSKEGA GIBANJA I

V narodni skupščini so pod kroglijami nasprotnikov našega kmeatskega gibanja dali svoje življenje Pavle Radić in Dr. Gjuro Basariček ter prelivali svojo kri Štefan Radić, Dr. Ivan Pernar in Ivan Grandja, vsi poslanci hrvatske Narodne Seljačke Stranke in voditelji kmeatskega gibanja v naši državi. Globoko pretreseni od tega iznenadnega dogodka še ne moremo oceniti, kaj čaka po teh dogodkih kmeatsko gibanje v naši državi in koliko junakov bo še moralo dati svoje življenje in svojo kri za zmago ravnopravnosti in kmeatske demokracije v tej državi. Danes se samo klanjamo spominu junaških mučenikov in ugotavljamo, da so se ob petletnici žrtev, ki jih je zahteval od bolgarskega naroda istoveten pokret v Bolgariji, pridružili tem žrtvam mučeniki hrvatskega seljaškega pokreta. S tem so se pridružila imenom bolgarskih mučenikov za kmeatsko idejo svetla imena hrvatskih mučenikov. Ta imena, te žrtve obeležujejo zmagovit pohod kmeatskega gibanja v borbi za ravnopravnost, za pravni in socijalni red v tej državi, ki bo služil večini naroda, k končni zmagi.

Slava junaškim mučenikom! Na delo, borci!

Joža Lovrenčič:

Pereči ogenj.

Povest izpod Jamnika.

„mo prekmečki za mlinarsko gospodično,“ so se smejala, ko so posedli po klopeh, „kaj ne, Rozala? Gliha vkup štrihla!...“

Rozala se je tiho nasmehnila in dobro ji je delo, da so fantje tako napravili in dali Manici pod nos.

Vlak je zapiskal in se zganil in odbrzel sopihajoč ob Savi navzgor. Mati Rožmanova je trenutno pozabila na žalost in menila proti dekli in fantom:

„Kako lepo se je peljati in kako hitro gre!“

„Ali se prvič peljete?“

„Prvič!“ je rekla in ko so švignili mimo Ljubnega in je zagledala cerkev Marije udarjene, se je spomnila svoje bridkosti in sklenila roke in pomolila:

„O ti ljuba Marija udarjena z Ljubnega, ti prosi zame in za mojega sina! Saj si odpustila še onemu Kamničanu, ki te je udaril na sence, in mu izprosila milost in odvezo, ko je romal spokorno v Rim!“ Tako je molila in zaobljubila še dve voščeni sveči za prvi njen praznik.

In še Marijo z Brezij je poklicala na pomoč, ko so bili mimo Otoč in je zaropotal vlak preko Save čez železni most v Globokem in se je ozrla na pot, ki se vzpenja ob melini na Dobropolje, onkraj katerega domuje Mati božja z milim pogledom in pestuje sina Jezusa.

„Saj veš, kako ti je bilo hudo, ko so ti neusmiljeni judje ugrabili sina in ga zvezali in ga peljali pred rihto. Zavoljo tiste žalosti in bridkosti te prosim, Marija, pomagaj!“

Ni govorila Rožmanova mati teh prošenj, samo roke je imela sklenjene in v srcu je molila in prosila, a ko je nenadoma zavozil vlak v predor in je bila v temi, se je prestrašila in kakor slabo znamenje se ji je zdelo...

„V predoru, v tunelu smo, mati, pod goro gremo, pa ne bo dolgo in spet bomo na dnevu!“ so ji pojasnili fantje.

„Joj, kako sem se prestrašila!“ je povedala.

In ko so bili spet na dnevu, so jo še potolažili:

„Vidite, tako mimo grede bo Janez iz teme, če ga zašijejo! Pa boste spet veseli, ko vam bo garal. Samo očeta morate pregovoriti, naj ne bodo tako trdi. Saj so že stari!“

„O star je, star, po tej žalosti še bolj! Kar stisnilo ga je. Bojim se, če si bo tako gnal k srcu, da ga še vzame!“

„Pa ja ne!“

„Kaj veste vi, kaj je žalost, ki jo prizadenete staršem?“ jim je povedala in bili so v Radovljici.

Z revnega postajališča so se vzpeli v reber in prišli do mrkega poslopja, kjer so delili pravico. Na obokanem hodniku, s katerega je bila cela vrsta vrat, je na klopi pred sobo št. 13 sedel oče Rožman. Med kolena je imel palico in jo držal pri vrhu z obema rokama in bil nanjo naslonjen z glavo. Strlel je v vrata in čakal, kdaj se odpro in ga pokličejo. Kaj naj priča, ali naj sploh priča in govori, je razmišljal. Vedel je, da mu ni treba. A da bi tako pustil sina, da bi ostal madež na dobrem imenu Rožmanove hiše, iz katere ni imel še nikdar nihče v podobnih stvareh opraviti na sodnji, nak, bolje bo le govoriti. Samo kaj naj reče, kako naj govori, da bi bilo prav. Pohvaliti sina in ga zagovarjati? Zaokrenil je glavo, kakor bi ga prijel v vrat krč, in stisnil je zobe. „To ga boli!“ bi menil, kdor bi ga videl. Pa ne bo drugače, je uvidel. Samo mučilo ga je, da bo moral nekako sebe obdolžiti, ko bo povedal, da je bil sin priden in pameten do zadnjega časa in se je sprevergel še le, ko si je vtepel v glavo, da je dovolj star in bi rad gospodaril in se oženil. Ona Mlinarjeva mu je zmešala glavo. Saj prej se ni ganil nikamor, za nobeno gledal.

Tako je premislil oče Rožman in štrlel v vrata in iz premišljevanja so ga vzdramile priče, ki so se usule na hodnik.

„Bog ga daj, oče Rožman,“ ga je pozdravil Mlinar, ki je prvi prišel z Manico.

Rožman ga je pogledal, obrnil glavo in pljunil.

„Oče, ste hudi?“

„Vprašaj!“ je dejal Rožman.

„Pa nismo mi krivi; Bog ve, da mi je sitno, ker se je pri nas to primerilo. Rajši bi, če bi prišli na ogledi! —“

„Na dekleta bi pazil!“

„Saj ima že pamet!“

„Se zdi, da še premalo.“

Mlinar je videl, da z Rožmanom nič ne opravi, pa se je s svojim dekletom umaknil in se ustavil ob oknu, kjer sta sama govorila in motrila življenje zunaj na ulici.

Fantje, ki so napolnili hodnik, so se zgrnili okoli Rožmana, se prešerni rokovali z njim in ga dražili:

„To nas je, oče, kaj! Šteti bo treba, šteti!“

„Če bo imel, bo že štel!“ jih je stari usekal.

„Bomo pa počakali!“ so fantje vrnili, a ko so videli, da starem ni všeč, so se popravili: „Saj to je samo beseda, oče, kdo bi ne napravil za Janeza te poti! Če bo malo, še v Ljubljano pojdemo — zastonj! Janez zasluži, postavil se je, kakor bi se vsak!“

Rožmanu je zaigralo v očeh kakor ponos, a da mu je pohvala dobro dela, ni hotel pokazati.

„Postavil se je, postavil, da ga bo glava bolela vse življenje in še nas zraven!“ je rekel in še vprašal: „Kje sta pa naši?“

„Tu za vogalom se tiščita,“ je povedal fant, ki je stal v ozadju.

Rožman je vstal in stopil do njiju.

Iz zvonika je bilo osem. Ob zadnjem udarcu je prišel sodnik — točen ko ura. Star je bil in resen v obraz. Skozi očala, ki so bila zlato obrobljena, je ošvignil čakajoče in vstopil v sobo št. 13.

„Zdaj bo!“ je zašumelo.

Čez trenutek so se res odprla vrata in uradno suho je sodnik pozval:

„Manica Strnad!“

Manica je vstopila in vrata so se zaprla za njo. Fantje so se približali vratom in nastavljali ušesa, da bi ujeli, kaj pove. Mlinar je bil hud in jih je odganjal.

„Saj se tako nič ne sliši. Nobenega glasu nima gospodična. Sram jo je glasno govoriti! —

„Lahko jo je!“

„Jezik za zobmi, fantini, če nočete, da boste imeli še kaj opraviti tu notri!“ je zarobantil Mlinar in pokazal preko ramena s palcem v sobo.

Fantje so se zasmeli in požrli odgovor, posmeha pa niso mogli.

Ko je prišla Manica iz sobe, je bila vsa rdeča v obraz in dejala mimogrede očetu, ki je prišel za njo na vrsto, da ga zunaj počaka. Fantje so bili varni in ko je šla mimo njih in si ni upala ne enega pogledati, je šlo med njimi:

„Hitro je opravila gospodična!“

„Kam se vam pa mudi, gospodična?“

„Počakajte no, gospodična, pa nam povejte, kako je bilo!“

Manica je zletela po stopnicah in ko je prišla v vežo, je začela ihteti in si brisati oči. Ali jo je grizla jeza na fante, ali ji je sodnik rekel kako besedo — povedala ni nikdar. In potem so prišli na vrsto fantje in ko so opravili, so, šaleč se, odhajali in po-

vedali, da stopijo še k Lectarju, ker bi bilo prepusto čakati spodaj ob postaji in da se spodobi, zaliti pričevanje.

Sodnik je zaslišal še Rozalo in Rožmanko in nazadnje Rožmana. Ko sta bila gotova, je Rožman postal.

„Opravili smo, oče, zdaj lahko greste!“ je rekel sodnik.

Rožman je pokašljaj in obračal v rokah klobuk. Sodnik je videl, da ima še nekaj na srcu in ga je vprašal:

„No, kaj bi še radi, oče?“

„Gospod sodnik, kako bo z njm?“ je želel vedeti Rožman.

„Hm, kako bo? V Ljubljano pojde, še danes s prvim vlakom. Težek slučaj, oče, težek slučaj. Če bi bil navaden pretep, bi že tukaj opravili, tako ga pa bodo v Ljubljani sodili!“

Tako je povedal sodnik in Rožman je kakor zrušen odšel skozi vrata na hodnik, kjer sta ga čakali žena in Rozala.

„Ali zdaj lahko gremo?“ sta ga vprašali.

„Opravili smo,“ je rekel Rožman z ubitim glasom.

Rožmanka je čutila, da je mož potr, in ga je vprašala, kaj je izvedel. Povedal ji je, ko so šli po stopnicah, kaj je vprašal sodnika in kaj mu je odgovoril.

„Potem se tudi ti pelji z vlakom, da ga boš videl!“ je menila Rožmanka.

„Še kaj!“ je vzrojil. „Ali ni bilo dovolj sramote, da sem ga videl doma uklenjenega. Mar naj še v Radovljici pred vesoljnim svetom razkazujem in se postavljam, kakega sina imam! Kakor sem prišel, tako grem.“

„Sin je le sin,“ ga je skušala pregovoriti.

Zaman, ni si pustil blizu.

Ko so prišli do razpotja, je krenil Rožman nizdol k Savi, odkoder se vije pot skozi belo Lancovo proti Kamni gorici, mati in Rozala pa sta šli proti postaji, kamor so polagoma začeli prihajati ljudje in čakali na vlak. Tudi fantje so prišli in Mlinarjeva. Nakrat so se Radovljičani spogledali, fantje so obmolknili, Mlinarjeva sta stopila v stran, Rožmanka je zajokala in tudi Rozali so se orosile oči.

Po klancu je prihajal orožnik z uklenjenim Janezom.

Mati je hotela govoriti s sinom, a orožnik ji ni pustil.

„Se boste že pomenili, ko se vrne!“ ji je rekel in stopil ž njim iz mmožice na samo.

Janez je videl fante, ki so ga po prvem presenečenju glasno pozdravljali, videl mater in Rozalo, kako sta žalostni, in še Mlinarja in Manico je ugledal. Nič ni bila žalostna, z očetom je govo-

čila in še smejala se je. Zbolelo ga je in bolj ga je težilo to, ko verige na rokah.

Orožnik ga je peljal mimo njiju.

S pogledom sta se srečala in je povescila oči.

„Manica“, je rekel, „vidiš, kam sem prišel radi tebe!“

„Treba je bilo!“ mu je odvrnil Mlinar. „Z mano bi govoril!“

Manica je bila tiho, a videl je, da jo je njegova beseda zadela. Obrnila se je in šla z robcem preko oči. Janez je bil zadovoljen in se ni brigal za orožnika, ki ga je sunil in pognal naprej. Razlagal si je Manično obnašanje po svoje in mu ni prišlo na misel, da bi utegnila orositi njeno oko zadrega in bojazen in še nevolja, da jo je nagovoril v pričo ljudi uklenjen.

Rozala, ki je spremljala s pogledom Janeza, je ujela njegovo besedo in je ni mogla prenesti.

„Še govori z njo!“ je potožila materi.

Mati je samo vzdihnila, fantje so pa dali Rozali prav.

„Breo bi ji dal rajši gospodični, ko je šel mimo!“ so bili glasni, da jih je mogel Janez slišati.

Od Lesec se je zaslišalo ropotanje koles in sopihanje lokomotive in čez trenutek je zažvižgalo in vlak je privozil na postajo.

Mati je potegnila Rozalo, da bi vstopili za Janezom, a ju je spet orožnik nagnal.

„Nobeden ne sme zraven. Ločeno od drugih se morava peljati!“

„Zbogom Janez!“ sta zaklicali mati in Rozala in še fantje, Manica pa ga je le od daleč pogledala...

VII. Pred sodniki.

Janez je sedel na obtožni klopi.

Préd njim je bila miza, na njej križ in ob njem dve sveči. Okraj mize se je vzbočeno dvigal višji prostor, za katerim so bila visoka vrata in se je sredi njih svetila medena kljuka.

Kljuka se je zganila, vrata so se odprla in sodniki so prišli skozi nje, oblečeni v črne talarje, s črnimi bireti na glavi in vijoličaste našitke so imeli. Vsi so bili resni in mrki. Najhujši se je zdel Janezu oni, ki je sedel od vsega početka tam gori na desni: imel je rdeče okraske, ki so se odražali v črnem ko kaplje in lisaste proge krvi.

„Če bo ta odločal, bo hudo,“ je pomislil Janez in kar zabeblo ga je.

Gledal je, kako se razvrstijo, kje bodo sedeli.

Najstarejši sodnik, sivolas je bil in Janezu se je zdelo, da ne more iz njegovih ust trda beseda, ker je kljub črnemu talarju in črnemu biretu bil nekam očetovski, je sedel na sredo naravnost nasproti njemu in ga pogledal tako, da ni vzdržal.

„Predsednik,“ je pomislil Janez in bil vesel, da ni oni z rdečimi našivi.

Predsedniku na desno sta sedla dva mlajša sodnika, eden pa na levo in še eden, ki ni bil v talarju, je sedel tam zgoraj, kjer se prostor kroži. Tam ob strani je pa mogočno čakal oni, ki se ga je Janez bal, in zraven njega je bil gospod, ki je tudi že pred sodniki prišel od zunaj in se kar sam tja postavil, kakor da je doma.

Janezu je postalo tesno; kakor da mu zmanjkuje tal pod nogami in da se pogreza, mu je bilo, in še v grlu ga je tiščalo, ko se je dvignil predsednik in z globokim glasom, ki je odmel po prazni dvorani, otvoril razpravo, oklicujoč slučaj težke telesne poškodbe, katero je povzročil Janez Rožman.

„Janez Rožman!“

Janez je zaslišal svoje ime in je vstal in odgovarjal na predsednikova vprašanja. Povedal je, kdaj in kje se je rodil, očetovo in materino ime, kaj so starši, in še, da je katoliške vere in samski.

„Ali nimajo že vsega tega zapisanega,“ si je mislil. „Hudo natančni so! Mar menijo, da kdo drugi mesto mene tu stoji?“ Skoraj bi se bil nasmehnil predsednikovi svečani radovednosti in resnosti vseh drugih, ki so sveto poslušali njegove odgovore in gledali nanj, ko da jim pripoveduje neznansko pomembne novice, in še onemu tam gori na vogalu, ki je pisal, da mu je pero kar škripalo čez beli papir.

Janez je kmalu izvedel, da so imeli že to zapisano in še več. Komaj sta bila s predsednikom gotova, je poslušal celo zgodbo onega večera in še bolj natančno, kot bi jo mogel in vedel sam povedati. Brali so obtožnico državnega pravnika, onega z rdečimi našivi.

Ko so končali z branjem, je Janez spet zaslišal svoje ime. Predsednik ga je pozval, naj pove, kako je bilo.

„Kako je bilo?“ je ponovil Janez in glas mu je bil negotov in je zastal, ker nerodno se mu je zdelo, pripovedovati gospodom kakor pri izpovedi svoje skrivnosti.

„No?“ je podrezal predsednik.

Nič ni pomagalo, govoriti je moral.

Jutro v košnji.

Sedaj megle — megličice

dovolj je čiste rosice.

Opile so se travice,

opile so se rožice,

opile so se kosice —

pokosile rožne lokice.

Zato meglé — megličice

ne točíte več rosice,

naj spet se solnce prismeji

in naše trate posuši.

Kot razkropi se strašljivcev krdelo,

ko stopi junak junakom na čelo,

plane pred solncem mogočnim barjanska meglá

v skrivne doline, kjer svoje gradove imá.

In zasmeje se z gričev sto belih cerkvá,

sto porednih škrijančkov stresa pesmi z nebá,

sto grabljic se na tratah zelenih vrti,

kot da so pijane i solnce i barv i mladih dni.

Aleksander Stambolijski.

1923—1928.

9. junija je obhajal kmetski pokret vseh držav obletnico ju-naške smrti Aleksandra Stambolijskega, njegovih ministrov in mase bolgarskih kmetov. Ne samo meščanstvo Bolgarije, ki je s krvavo revolucijo vrglo kmetsko vlado v Bolagriji in zavedlo meščansko strahovlado, temveč meščanstvo vseh držav je odgovorno za Gol-goto bolgarskega kmetskega gibanja. Prestrašili so se kmetske sile in so z združenimi močmi vrgli kmetsko vlado ter se maščevali nad idealnimi borci kmetske misli na načine, ki nam jih sporočajo iz dobe krščanskih mučenikov.

Pred tridesetimi leti se je začelo v Bolgariji kmetsko gibanje. Njegov glavni delavec in ideolog je bil kmet-učitelj Aleksander Stambolijski, glavni sodelavci pa: Canko Bakalov, AI. Dimitrov Kiril Pavlov, P. Janev, R. Daskalov, Duparinov in mnogi drugi. Ideje kmetskega gibanja so kmalu osvojile srca kmetskih mas v

Bolgariji. Končno so te ideje zavladaile tudi državi in postavile Stambolijskega z njegovimi sodelavci za ministre. Stambolijski je s svojimi sodelavci stvoril prvo kmetsko vlado na svetu in je začel potom državne vlasti sprovajati kmetske ideje. Izkoriščevalci vseh dežel so se ustrašili tega močnega gibanja in so mu objavili borbo do iztrebljenja. 9. junija 1923 se je kmetska Bolgarija potapljala v krvi. Z vojaškim prevratom je meščanstvo strmoglavilo kmetsko vlado in njeni ministri s Stambolijskim vred so bili vjeti in ubiti. Stambolijskega so mučili na zverski način in ga razsekali na kose. Dva njegova ministra sta bila sežgana v pečeh za centralno kurjavo v palači javne varnosti v Sofiji. Mučeniške smrti je umrlo tudi še nadaljnih 5 ministrov. Tem žrtvam pa so sledili desetisoči pobitih bolgarskih kmetov.

Vsa ta mučeniška kri pa ni zatrla kmetske misli, kmetskega gibanja. Nasprotno, ta misel, to gibanje se je preneslo v vse države Evrope, posebno v vse države srednje Evrope in postaja vsak dan mogočnejši politični faktor. Ob petletnici kmetske Golgote se spominjamo bolgarskih mučenikov, zato da se ojača naša vztrajnost v zavesti, da so naše misli posvečene s krvjo mučenikov.

Dr. I. Rosina:

Makedonsko vprašanje.

(Konec.)

a drugi strani tudi Italija ne miruje. Posreči se ji celo spraviti Jugoslavijo v izolacijo. Sklene očitno ofenzivno zvezo z Madjarsko, merodajno vpliva v Sofiji, najde stike celo z Grčijo in Turško. Vse to je znano in nočem ponavljati. Omenim naj samo to, da je pri celem problemu, kakor smo omenili že v začetku, vendar ostalo najopasnejše makedonsko vprašanje.

Italija podpira komitaško gibanje z albanske strani, vesele jo upadi z bolgarske meje, ki jim daje moralno, če ne tudi siceršno podporo. Najlepše za Beograd pa je, da je naenkrat direktno ogrožen od dveh starni. Na severu ni strategičnih meja in imajo Madjari ravno pot do Beograda, na jugu pa lahko Italjani, katerih fronta se sedaj stvarno nahaja ob makedonsko-albanski meji, preko revolucionarne Makedonije dobe takojšen stik z bolgarsko armado.

Gre tedaj zopet za Makedonijo, ki je središče balkanskega vprašanja in katere umiritev je predpogoj balkanskega sporazuma.

Čim se tukaj sporazumemo, je odstranjena vsaka zapreka k zblizanju in končni fuziji z Bolgarijo. S trenutkom rešitve makedonskega vprašanja smo se rešili izolacije in neposredne italjske nevarnosti, proti kateri imamo strunjene in geografično celo silno ugodne meje. S tem trenutkom bi postalo tudi naše stališče proti Albaniji tako moralno in faktično močno, da bi Albanija prej ali slej morala obračunati z dosedanjo italofilsko politiko in se priključiti Balkanu proti tujcem. Ravno tako bi se ogromno pojačalo naše stališče proti Grčiji v Solunskem vprašanju in bi samoobsebi prestala Madjarska nevarnost, ker bi polagoma padla ideja o napačni vojni Italo-madjarske zveze in revizije Trianonskega mirovnega ugovora, propagirane od veleposestniške aristokracije, ki bi se morala umakniti sporazumu in podunavski zvezi prijaznejše nastopajočim demokratskim in socijalnim strankam.

Beograd vse to dobro vidi in ve, toda odločiti se ne more, kajti Beograd je imperialističen in poln srbijanskega šovinizma in beograjskim politikom in beograjskemu meščanstvu je Makedonija idealna dežela politične in gospodarske eksploatacije (izrabljanja). Poleg tega absorbira Makedonija mase manjvredne srbijanske inteligence in uradništva, ki najdejo v teh krajih skrajne bede in zaslužnjenja gospodarske položaje.

Vprašanje je tedaj, kako se bode Beograd, ki ima vso politično moč v svojih rokah, odločil. Ali bode moralno dovolj močan, da ob usodnem trenutku premaga v ogromno korist celote lastni nacionalni šovinizem in, ne strašeč se tudi žrtve ali pa za ceno samosrbske Makedonije, popusti nasproti Italiji, prepuščajoč ji Jadran in prečanske interese v gospodarsko eksploatacijo. Ta trenutek sicer še ni prišel, ob naraščajoči zunanjepolitični izolaciji Jugoslavije pa lahko vsak čas nastopi. Nedavni članek bivšega zunanjega ministra g. Ninčiča v velikonočni številki dnevnika „Vreme“ jasno priča, da še vedno obstoja nevarnost, da plačamo koncem koncev vendarle Prečani makedonski račun. Z druge strani pa je treba zopet poudariti, da je že enkrat, namreč leta 1913., v slični zunanjepolitični situaciji v istem vprašanju bilo srbstvo kljub od Srbov zasedenega makedonskega ozemlja, sprejemajoč razsodništvo ruskega carja, v stanu premagati samega sebe radi višjega in lepšega cilja.

Za nas Slovence je jasno, katero smer moramo podpirati; kajti kot Slovenci smo interesirani na čim prejšnji mirni rešitvi makedonskega vprašanja. Kot narod, ki nam je vsak šovinizem in imperializem čustveno tuj, ki po svojem čustvu vedno simpatizi-

ramo s slabejšim in zatiranim, to želimo toliko bolj. Kot slovenska mladina podpirajmo tedaj po svojih močeh čim skorajšnje mirno likvidacijo makedonskega spora, ker je to v živlenskem interesu Slovenije in ker to slovenskemu narodnemu čutu in končno tudi pravičnosti odgovarja.

Isto pa moramo storiti tudi kot kmetska mladina, kot člani velikega kmetškega pokreta Jugoslavije in Podunavja po nujnosti in doslednosti našemu programu.

Že v članku „Kmetški pokret in zunanja politika“ sem opozoril na naš zunanjepolitični program. On si postavlja kot ideal federativno združenje podunavskih držav v močan agrarni blok, v sodržavje agrarnih držav. Carinska unija in končno združenje z Bolgarijo v federativni Jugoslaviji so stopnje, ki vodijo k temu cilju. Za ta cilj pa je vredno dati žrtve in če ni prijateljstvo z Bolgarijo mogoče drugače kakor s tem, da se da Makedoniji samouprava — naj se ji da. Na tako grandiozni poti se pač ne smemo spotakniti na — v primeru s ciljem — majhnim kamnom spotike, ki ga tvori makedonsko vprašanje.

Končno smo pa mi tudi pokret agrarne demokracije. V podunavskem kmetškem pokretu dela in živi na stotisoče majhnih in srednjih kmetov posestnikov, ki vsak tvori v sebi zaokroženo celoto, vsak živi svoje življenje, orje in obdelava svoje zemljišče, ki vsak hoče imeti mir v svoji hiši, da lahko dela. Vsako od teh posestev, vsak od teh ljudi preživlja v sebi del državnega življenja samega, je del države. Domovina, kakor jo on vidi in občuti, ni ona domovina, ki jo gleda meščan-nacionalist z vrha Triglava pod seboj ali ki jo opeva romantični pesnik osvobodilnih bojev; domovina je njemu polje, ki ga v potu svojega obraza orje, vinograd, ki ga obrezava in koplje, travniki, ki jih je pokosil in iz katerih spravlja seno in otavo za zimo. Država mu ni skupina uradnikov, katerim mora plačevati davek, ni abstrakten pojem brez življenja, ni nevidna roka, ki se igra sem in tja z njegovo usodo; on ni več marionetna figura na nitih, ki jih predstavljajo nevidne roke imaginarnega, nevidnega pojma — države. Njegovo razmerje do države ni razmerje trboveljskega delavca nasproti nevidni roki vsemogočega brezimenskega kapitala delniške družbe. On je del države, vsi ti milijoni, ta narod, ta kmetški narod sam je država. Pojm naroda in države postaja v demokratični ureditvi istoveten, identičen.

Radi tega tudi demokratični mali in srednji kmet, različno od aristokrata - veleposestnika, ni imperialist, ki mu ni do tega, da

podjarmlja tuja ozemlja in raznaroduje tuje narode. On hoče, da se mu svoje pusti in to svoje bo branil z zobmi; z njegove zemlje ga ne morejo pregnati stoletja tujega gospodstva. Vsled tega je kmet edini nositelj pravega demokratičnega nacionalizma. Njegova narodnost je njegova zemlja, njegovo polje in njiva, s katero je originarno (prvobitno) zrasel v kulturno enoto.

Jasno je, da tak narod in takemu narodu odgovarjajoči kmetski pokret ne more biti nacionalno šovinističen in osvojevalen. Tisti, ki obdeluje svojo zemljo, ki na njej dela in živi skozi stoletja, ki stoji v njej do pasu zrasel z njo v celino, naj tudi odloči, kako hoče na tej zemlji živeti. Zato vsebuje naš program važno načelo samoodločbe ljudstva. Ono je najvišji in edini gospodar samega sebe in svoje usode, ono naj tudi odloči, kam in kako hoče.

Če ima prebivalstvo Makedonije tedaj res nekaj povedati, če so tam res spori in neredi, naj se mu da potom svobodne samouprave priložnost, da se izjasni in pove, kaj hoče in kako, kajti makedonski kmet, če o sebi pravi, da je Makedonac, tudi trpi in dela in tudi plačuje davke in služi vojake kakor slovenski in hrvatski ali srbski kmet. To, mislim, je edino pravilno stališče kmetskega jugoslovanskega pokreta, če rešuje med sabo spore.

Ali bo srbsko meščanstvo, ki je v zadnjih desetletjih postavljala abstraktni pojem države daleč nad pojem naroda, dovoljevaje si v njenem imenu nasilja in zatiranja nekakih „protidržavnih elementov“, pristalo na to ali ne, ne sme motiti našega pokreta, najmanj pa našega mladinskega kmetskega pokreta, ki mu je ravno kot mladinskemu pokretu dana naloga, da odstranitev teh in takih ovir pripravlja.

Temeljno pa mora biti naše prepričanje, da je v stanju rešiti in da bo rešil makedonsko vprašanje edino kmetski pokret in to v tistem trenutku, ko bo prišel na krmilo in do vodilne besede. Po bistvenosti svojega programa je kmetski pokret, kakor smo zgoraj poskušali pokazati, edini, ki ni nacionalno šovinističen, edini, ki je socialen in naroden pa ni imperialističen, edini torej, ki je v stanju v dosego višjega cilja žrtvovati in popustiti. Vsled tega je češka kmetska stranka edina bila v stanju rešiti mnogo nevarnejši in kompliciranejši problem Čeških Nemcev, vsled tega je našla pot do sporazuma s slovaškim in poljskim narodom. In ravno tako so poljske kmetske stranke našle pot pomirjenja z Rusijo. Pri nas na Balkanu pa se je edino Stambolijski in z njim bolgarska zemljedelska stranka s samozatajevanjem upal pristopiti rešitvi makedonskega vprašanja in ponuditi roko v spravo.

Ako duh Stambolijskega še živi med bolgarskimi kmeti in ako bo res prišlo pod pritiskom naših prečanskih kmetskih strank do revizije ustave, po kateri bo tvorila Makedonija z južno Srbijo enotno samoupravno zakonodajno telo, o čemur se je pred nedavnim mnogo govorilo, lahko z zaupanjem rečemo, da se blizamo skorajšnji rešitvi makedonskega vprašanja.

To bo prvi veliki zunajpolitični uspeh kmetskega pokreta, prvi korak do spojitve z bratskim bolgarskim zemljedelcem, prvi korak do velesile agrarnega Podunavja.

Ivan:

Naš znak in medsebojni odnošaji.

Naš znak, — štiriperesna deteljica, se vse premalo upošteva. Nositi bi ga moral vsak član in vsaka članica naših društev, kar se dosedaj še ne uvaža v zadostni meri; krivdo pa lahko upravičeno pripisujemo vodstvom poedinih društev.

Kakšen pomen pa ima naš znak? Najenostavnejši odgovor — znak medsebojnega spoznavanja. Že naši pradedje, puntarji in borci za staro pravdo pod vodstvom kmetskega mučenika Matije Gubca, so nosili, kakor nam pripoveduje zgodovina, znake medsebojnega spoznavanja. Niso imeli znaka iz kovine, ker takrat svet še ni toliko napredoval kot dandanes, ampak njihov znak je bil vzet iz narave same; bil je to „zimzelen“ in „kokotovo“ (petelinovo) pero. Da jim je bil znak potreben se samo ob sebi razume, če pomislimo, da puntarji niso nosili uniform, temveč so bili le v vsakdanji obleki. Znak jim je torej omogočal, da so se med seboj poznali, ter da so vedeli komu so lahko zaupali. Torej znak izhaja že iz starih časov sem in ni nikaka novotarija.

Znak sam pa ima še tudi drug pomen. Z njim tudi na zunaj kažemo svojo kmetsko zavest in prepričanje. Tega se ne smemo ne strašiti, ne sramovati, ampak moramo biti na to ponosni, ker le tedaj se nas bo upoštevalo in priznavalo kot enakovredne drugim stanovom.

Iz prednjih ozirov lahko razvidimo, da nam je tudi dandanes znak iz večjih razlogov potreben. Če greš v oddaljenejši kraj po opravkih, na božjo pot, semenj itd., kjer poznaš malokaterega ali sploh nobenega človeka in srečaš ali prideš v dotiko s kmetskim fantom ali dekletom, ki nosi znak na prsih, že veš, da imaš pred seboj svojega tovariša, že imaš v tem slučaju družbo, kjer se lahko pogovoriš o društvenem življenju, krajevnih dogodkih, raz-

merah in navadah. Tako slučajno srečanje je v vsakem pogledu zelo koristno, ker spoznavamo drug drugega in se poučimo o vsakovrstnih vprašanjih, ki se tičejo našega gibanja in življenja.

Pri tej priliki pa ne smemo iti preko glavnega dejstva, ki je zelo značilen za današnje povojne razmere. Pripeti se lahko, da srečaš tovariša, ki je slabše oblečen od tebe ali se ti zdi na prvi pogled neprikupljiv. Ali ga smeš v tem slučaju prezreti? — Nikakor ne! (Da velja to za dekleta v isti meri, se razume!) Nagovori ga prijateljsko kot svojega tovariša-sotrpina. Zavedati se moraš, da ako ti n enak po zunanosti, ti je mogoče enak ali še večji po duhu — po notranosti. Imeti moramo v sebi toliko socialnega duha, da ne cenimo človeka po lepi obleki ali obrazu, ampak po značajnosti in inteligenci. S tem pokažemo svojo zrelost oziroma razumevanje enakost in bratstva. Prednosti bogatih pred revnimi ne smemo poznati, ker to že ni v duhu našega programa in ker končno smo vsi ljudje in nič drugega. Oni, ki ravna drugače ni vreden biti član naših organizacij. Kdor je pa ošabnež, prezirljivec in bahač, takšnemu velja tudi naš prezir in boljše je, da ga nimamo v svoji sredi. Takšen človek, pa če tudi je še tako učen, je organizaciji samo v kvar, ker zastavlja drugim pot v njo.

Potrebno je, da vlada v naših društvih tista enakost in sloga, ki zamore obstojati le v kmetijskih vrstah. Kadar bomo na tej edini, pravi poti našega programa, tedaj bo imel vsak naš fant in vsako naše dekle lažji dostop v društvo, ki mu bo nudilo: izobrazbo in zabavo!

IV. redni občni zbor Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani.

V nedeljo dne 10. junija 1928 se je vršil IV. redni občni zbor Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v vrtnem salonu restavracije pri „Levu“ na Gosposvetski cesti 16.

Zastopanih je bilo 15 organizacij s 44. delegati in sicer: Maribor, Št. Jurij ob Ščavnici, Orlavas, Dramlje, Golo pri Ljubljani, Želumlje, Beričevo, Vel. Loka, Kostanjevica, Boh. Bistrica, Duplje, Savodenj, Žabnica, Medvode in Ljubljana.

Navzoči so bili tudi zastopniki načelstva SKS in krajevne organizacije SKS Ljubljana, dalje zastopnik Akademskega kluba „Njiva“, delegat Saveza slovanske agrarne omladine tov. ing. Racič iz Zagreba in zastopnika učiteljstva gg. Hreščak in Pahor.

Po pozdravnem nagovoru predsednika tov. Blaža, ki je želel zboru plodonosnega dela, je dobil besedo tov. dr. Janže Novak. Podal je obširno poročilo o dosedanjem delu Zveze in se dotaknil vseh važnih vprašanj, ki čakajo, da jih Zveza ozir. odbor izvede. Iz njegovega poročila posnemamo, da je vseh društev k. f. in d. ustanovljenih 23 in da od teh ne dela 8 društev, ki pa jih bo Zveza skušala obnoviti. Vzrok njihovemu mrtvilu je iskati v pomanjkanju zmožnih članov, ki bi znali društvo voditi.

Število organiziarnih članov po posameznih društvih je 641 in sicer 278 deklet in 363 fantov. Po starosti so večinoma v letih od 20. do 30. Malo je vpisanih starejših, posebno pa se pogreša članov pod 20. letom. Po stanu so večinoma kmetje le malo je obrtnikov in drugih.

Poučnih predavanj so imela vsa društva 24, gospodarskih in strokovnih pa 5. Veselic in zabavnih večerov so imela vsa društva 14, kar ne da letno niti eno tako prireditev na posamezno društvo. To je znak treznega dela in umevanja večjih nalog, ki jih zahteva pokret.

Društva se največ bavijo z dramatikom in so nekatera društva vprizorila lepo število iger. Veliko je zanimanje tudi za pevske odseke in godbo.

Lastno knjižnico ima 8 društev z 1001 knjigo. Zanimivo je tudi, kakšne liste najbolj čitajo posamezni člani. V prvi polovici je „Kmetijski list“, potem je „Domoljub“ in šele na tretjem mestu društveni list „Gruda“, ki ga čita samo okoli 100 članov.

Društveni nasportniki so povečini klerikalna društva oziroma klerikalci. Razmerje do ostalih društev je dobro, posebno do gasilskih, kjer člani povsod večinoma aktivno sodelujejo.

Pereče je vprašanje društvenih prostorov. Svojih lastnih društvenih prostorov nima 8 društev.

Iz blagajniškega poročila posnemamo, da je imela Zveza preko 300 tisoč denarnega prometa in je stavljenih v proračun za tekoče leto 25.000 dinarjev.

Po poročilu funkcionarjev o delu v preteklem letu je predlagal tov. Šifrer imenom nadzorstva odboru razrešnico in je bil ta predlog soglasno sprejet. Za tem je pozdravil delegate imenom načelstva SKS tov. ing. Fr. Zupančič, ki je povdarjal, da bo treba veliko delati za povzdigo in izobrazbo kmetijske mladine, kajti le tisti, ki se izobražujejo, tudi napredujejo. Posebno pa je poklicana današnja mladina, da dela za lasten napredek in boljše bodočnost.

Pri drugi točki dnevnega reda je podal referat tov. dr. Janže Novak o delu naših društev s pomočjo učiteljstva. Tu se je razvila jako zanimiva debata v katero je posegel tov. dr. Dragotin Lončar in kot zastopnik učiteljstva g. Hreščak, ki je ostro podčrtaval, da je problem slovenskega naroda problem slovenskega kmeta in in problem slovenskega kmeta problem malega kmeta. Le v socialni vzgoji je podvig našega kmeta. Povdarjal je, da si želi naše učiteljstvo direktnih stikov z našim ljudstvom. Ob koncu njegovega pozdravnega nagovora, ki je žel obilo odobravanja, je izrazil upanje, da se končno najdemo na skupnem temelju za skupno delo in napredek. Obenem pa je predlagal naj se v sprejeti resoluciji posebno podčrtava socialna vzgoja našega kmeta.

Viharno pozdravljen je dobil besedo narodni poslanec tov. Pucelj, ki je v jedrnatih besedah prikazal splošni položaj našega kmeta v državi. Spominjal se je pete obletnice smrti pokojnega Stambolinskega, velikega vodje bratske bolgarske zemljoradniške stranke. V lepih besedah je tolmačil navzočim delegatom pokret kmeškega gibanja v Čehoslovaški republiki in ga dal za vzor naši mladini, nakar je bila sprejeta tozadevna resolucija o našem delu s pomočjo učiteljstva.

Tov. M. Mravlje je poročal o stikih med slovensko agrarno omladino in o odnošajih do Saveza jug. zemljoradniške omladine v Jugoslaviji. K tej točki je obširno govoril delegat Saveza slovenske agrarne omladine ing. Račič iz Zagreba, ki je obžaloval, da ni navzoč na zboru noben zastopnik Saveza iz Beograda.

Referat o centralni knjižnici Zveze in njenem poslovanju je podal tov. Šimnovec, na kar je bil predlagani pravilnik sprejet z nekaterimi spremembami.

Referat o delu naših društev v zvezi z gasilnimi društvi je na kratko podal tov. dr. Janže Novak in se je tozadevna resolucija soglasno sprejela.

Pri volitvi odbora je soglasno izvoljen sledeči odbor: J. Blaž, predsednik, dr. Janže Novak, I. podpredsednik, dr. Igor Rosina iz Maribora, II. podpredsednik, Josip Kramar, blagajnik, Sauer Dolfe, tajnik; v odbor pa tov. Maček in tov. Čamernik. Šest mest je rezerviranih za eventualno kooptacijo novih odbornikov. V nadzorstvo sta bila izvoljena tov. Rožet in tov. Šifrer.

Pri slučajnostih je bilo podanih cela vrsta samostojnih predlogov, med njimi predlog, da se uvedejo društveni prapori. Dalje predlog delegatov iz Št. Jurja radi enotnega kroja. Predlog je bil

za enkrat sprejet kot neobvezen. O tem bo poročala „Gruda“ v kratkem obširneje.

Zborovanje je poteklo v največjo zadovoljnost vseh prisotnih. Popoldne je bil skupen ogled ljubljanskega velesejma, nakar so se delegati zopet odpeljali na svoje domove polni načrtov in veselja za delo v bodočem letu.

Na občnem zboru so bile sprejete sledeče

Resolucije:

I.

Občni zbor društva kmetских fantov in deklet pozdravlja idejni pokret med slovenskim učiteljstvom, ki teži za tem, da približa učiteljstvo narodu in ga napoti k smotrenemu izvenšolskemu delu. S tem delom, predvsem z ustanavljanjem kmetijskih in gospodinjiskih nadaljevalnih šol, fantovskih in dekliskih krožkov, s sodelovanjem pri gospodarskih in prosvetnih ustanovah in društvih, naj pomaga učiteljstvo našemu kmetickemu ljudstvu pri njegovem prizadevanju po boljši splošni in strokovni izobrazbi in izboljšanju njegovega gospodarskega položaja. Pozdravljamo ta stremjenja učiteljstva zlasti še zato, ker hoče učiteljstvo družiti s tem k skupnemu, pozitivnemu delu ves narod tam, kjer je to skupno delo nele možno, ampak iz narodnih in gospodarskih razlogov tudi nujno potrebno.

Pozivljamo svoje članstvo, da prihaja z razumevanjem tem stremljenjem našega učiteljstva nasproti in da se radevolje odzivi njegovemu vabilu in pozivu v zadevah, ki merijo na spopolnitev splošne in strokovne izobrazbe kmetiske mladine. Pozivljamo pa tudi učiteljstvo, da se odzove prošnjam naših društev za pomoč pri izobraževalnem in vzgojnem delu, ki ga skušajo vršiti naša društva.

Pri tem vzgojnem delu naj se polaga največja važnost na to, da se razvija med narodom tako razpoloženje, da bo mogoče sodelovanje med vsemi stanovi za gospodarsko in s tem kulturno povzdigo celega naroda na podlagi interesov temeljnega sloja tega naroda, to je kmetiskega sloja, predvsem pa malega kmeta. Vzgojo v tem socijalnem duhu smatramo za predpogoj skupnega in pozitivnega dela tam, kjer je to delo možno in nujno potrebno.

II.

Občni zbor ugotavlja žalostno dejstvo, da je današnja kmetiska vas preveč in pregloboko razcepljena, tako da je sodelovanje vaščanov tudi v tistih zadevah, ki se tičejo koristi in časti cele vasi težko mogoče, a družabno življenje na vasi, da je skoro popolnoma

onemogočeno vsled zagrizenih nasprotstev in medsebojne mržnje med posameznimi tabori. Ugotoviti se mora, da so te razmere najhujše baš v onih vaseh, kjer so si zgradili nasprotniki svoje posebne društvene domove.

Naše gibanje in naša društva morajo smatrati v bodoče za svojo nalogo, da združujejo celo vas k sodelovanju in enotnemu družabnemu življenju. Mi ne prihajamo zato, da bi kmetsko ljudstvo še bolj razdvojili in naščuvali del proti delu, mi nastopamo z zahtevo po sodelovanju in s težnjo za napredkom cele vasi, vsakega njenega dela in vsakega posameznika.

Združuje naj nas cerkev in vera v verskem in moralnem pogledu, šola in učiteljstvo s šolskim in izven šolskim delom v težnji za izobrazbo, gasilna društva pa naj združujejo celo vas nele v pripravljenosti pomagati bližnjemu, temveč tudi v družabnem pogledu. Gasilno društvo naj bo društvo vseh, gasilni dom pa naj bo torišče vsemu družabnemu življenju na vasi. Zato mi za sebe odklanjamo misel posebnih domov za svoja društva. Naloga naših društev v bodoče naj bo skrb za dobro gasilno društvo v vasi, ki naj s pomočjo vseh poseduje prostoren gasilni dom za vse. Gasilstvo pa pozivljamo, naj strankarske strasti na vasi ne gasi z odklanjanjem tega ali onega društva, temveč s pritegnitvijo vseh k gasilstvu in v gasilni dom, kjer naj postanejo gostje vsa društva na vasi.

V mnogih krajih vršijo gasilna društva nalogo izobraževalnih društev. Občni zbor nalaga bodočemu odboru, da nudi takim gasilnim društvom vso pomoč pri njihovem izobraževalnem delu na vasi.

III.

Zveza društev kmetjskih fantov in deklet je dosedaj sodelovala z ostalo kmetsko omladino v naši državi kot član Saveza jugoslovanske kmetjske omladine v Beogradu. Razmerje Zveze do tega Saveza je bilo sicer popolnoma korektno, ni pa rodilo nobenih zaželenih pozitivnih uspehov, in to niti na polju ideologije, niti na polju organizatoričnega in kulturnega dela.

Vzrok temu neuspehu je iskati: 1. v preveliki raznoličnosti (diferenciranosti) vladajočih razmer v južnih krajih države in v Sloveniji, ki zahtevajo popolnoma različno udejstvovanje naših organizacij; 2. v pomanjkanju prehodne zveze preko Hrvaške, ki naj bi tvorila živ most med našimi slovenskimi in srbskimi organizacijami, s čimer bi šele bilo stvorjeno potrebno ožilje za enotnost našega pokreta v državi; 3. v pomanjkljivem in našim

razmeram neodgovarjajočem delovanju Savezne uprave v Beogradu. Savez na primer Zveze ni obveščal o tekočih zadevah in se Zveza ni mogla udeležiti zadnjega kongresa Saveza, ker so ga sklicali na sam sveti katoliški Božič, čeprav bi moralo biti vsakemu jasno, da se na tak praznik Slovenci kongresa ne moremo udeležiti itd.

To mrtvilo v medsebojnih odnosih in delu Saveza jugoslovanske zemljoradničke mladine v Beogradu sploh pa je imelo za posledico, da je izgubila Zveza društev kmetских fantov in deklet vsak stik tudi z Zvezo slovanske kmetске mladine v Pragi, kar je posebno obžalovati, ker bi dobil kmetски omladinski pokret v Sloveniji od te Zveze iz Prage mnogo pobud in moralne podpore.

Vsled teh ugotovitev in ker ima Zveza društev kmetских fantov in deklet popolnoma avtonomna pravila in je pravno neodvisna organizacija, nalaga občni zbor novemu odboru, da izdejtvuje pri Zvezi slovanske kmetске mladine z začasnim sedežem v Pragi sprejem Zveze društev kmetских fantov in deklet kot samostojnega člana. To pa naj ne bo na škodo ožjemu in čim složnejšemu sodelovanju z ostalim kmetsko-omladinskim pokretom v naši državi tako doma kot tudi v sami Zvezi slovanske kmetске mladine.

Dalje je sprejet na občnem zboru sledeči:

Pravilnik

centralne knjižnice Zveze društev kmetских fantov in deklet
v Ljubljani.

I.

Zveza društev kmetских fantov in deklet zbira v Ljubljani centralno knjižnico, ki naj bo matica knjižnic posameznih naših društev.

II.

Društva, ki odstopijo svoje knjige centralni knjižnici imajo vedno pravico imeti izposojenih isto toliko knjig iz centralne knjižnice brez odškodnine.

III.

Društva, ki si izposodijo knjige ne da bi vložile isto število knjig, plačajo centralni knjižnici za izposojene knjige primerno mesečno odškodnino, ki jo določi odbor Zveze.

IV.

Stroške za pošiljatev in vračanje knjig v centralno knjižnico nosi tisti, ki si knjige izposojuje.

V.

Knjižničar vodi knjižnico po sledečih načelih:

a) Vsaka knjiga, ki pride v centralno knjižnico ostane last dotičnega društva odnosno Zveze, če jo je nabavila ona.

b) Vsaka knjiga dobi v centralni knjižnici svojo domovnico na kateri knjižničar natančno zabeleži kroženje knjige, tako da lahko vsak čas ugotovi, kje se knjiga nahaja.

c) Na zahtevo lastnika knjige knjižničar vsak čas pokliče knjigo nazaj in jo vrne dotičnemu, čigar last je.

d) Za izposojene knjige odgovarja centralni knjižnici tista oseba, ki jih kot knjižničar društva od centralne knjižnice prevzame. Ta je tudi odgovoren, da se knjige centralni knjižnici nepoškodovane vrnejo.

VI.

Doba izposojanja konča z 31. majem ko so društva dolžna — kar pa je obvezno le za nedelujoča, ne pa za delujoča društva — poslati vse knjige v shrambo centralni knjižnici, ki začne z zopetnim poslovanjem 1. oktobra vsakega leta.

VII.

V poletnem času od 1. VI. do 31. IX. vsakega leta se hranijo vse knjige v centralni knjižnici v Ljubljani in je knjižničar v tem času dolžan poskrbeti, da se knjige popravijo v kolikor so poškodovane.

VIII.

Odškodnino pobira od čitalcev posamezno društvo v višini, kot sklene odbor dotičnega društva.

ORGANIZACIJSKI VESTNIK.

Ljubljana. Društvo „Mlada generacija“ je priredilo v soboto 9. junija t. l. za svoje člane dijake poslovilni večer pod pokroviteljstvom častnega damskega komiteja v vrtnem salonu restavracije pri „Levu“ na Gosposvetki c. 16. Po oficijelni otvoritvi društvenega predsednika je imel tov. Al. Prepeluh lepo predavanje, s katerim je navzoči mladini orisal program in delo, ki čaka današnjo mladino ter izrazil željo, da bi se v prihodnje v še večjem številu zbrala šolska mladina v naših vrstah. Za njim so se vrstili še mnogi drugi govorniki med njimi

je v prav toplih besedah pozdravil mladino imenom Zveze društev kmetских fantov in deklet tov. dr. Janže Novak, imenom krajevne organizacije SKS Ljubljana tov. dr. J. Hacin, za Mariborčane tov. dr. I. Rosina in drugi. Večer je potekel v prav prijetnem razpoloženju za kar ima veliko zaslugu komite, ki je priredil članom malo zakusko.

Od strani članov je bilo nekaj prav posrečenih nastopov z raznimi kupleti in deklamacijami. Večer bo gotovo ostal v prav prijetnem spominu vsem, ki so se ga udeležili.

Škocijan pri Turjaku. Na praznik 7. junija t. l. se je vršil pri nas redni občni zbor društva kmetских fantov in deklet v gostilni tov. Peternela. Na zboru nam je tajnik Zveze obširno razložil pomembnost naših društev in nas vzpodbujal k intenzivnemu in vztrajnemu delu. Po referatu društvenega predsednika in funkcionarjev se je izvolil nov odbor in sicer: Lunder Franc, predsednik, Virant Janez, podpredsednik, Peternel Danica, tajnica, Šmuc Poldka, blagajnica, v odbor pa Potokar Jože, Koflar Otmar, Pečnik Mici in Kraljič Roza. Delegatom je bil izvoljen tov. Virant.

Pri slučajnostih se je obširno razpravljalo o nadaljnem delu društva. Izrazila se je tudi želja naj pride dramatični odsek ljubljanske organizacije gostovat s primerno igro, kar bi jako poživelo društvo in člane zainteresiralo za dramatično umejštvovanje.

Medvode. V tukajšnjem bivšem sokolskem domu so v nedeljo 3. junija gostovali člani ljubljanskega društva „Mlada Generacija“ z igro „Izgubljeni in zopet najdeni mož“, burka v treh dejanjih. Igra je prav dobro uspela in so posamezni člani prav dobro podali svoje vloge. Med odmorom je pridno sviral tukajšnji tamburaški zbor. Želimo, da nas v jeseni še kdaj obišejo.

V nedeljo 10. junija se je vršil sestanek tukajšnjega društva kmetских fantov in deklet, na katerem se je sklenilo v najkrajšem času sklicati redni občni zbor.

Dramlje. V nedeljo 8. t. m. je društvo kmetских fantov in deklet „Detelja“ imelo predavanje, ki je bilo prav dobro obiskano. Predaval je tov. dr. Rosina o temi: „Kmetški pokret“. Predočil nam je v jasnih slikah položaj kmeta danes in nekdanj. Posebno nam je omenjal in obrazložil agrarno gibanje na Češkem in njih zadrugarstvo. Ob koncu predavanja je povdarjal naj bo društvo vztrajno in koraka naprej po načrtani poti. Posebno veselje je izrazil nad zanimanjem naših članov za različne gospodarske tečaje in poučne izlete.

Po končanem predavanju se je društveni predsednik zahvalil predavatelju za požrtvovalnost in izrazil željo imenom vseh navzočih, da na podoben način večkrat poseti naš kraj.

Vel. Loka. Naše društvo kmetских fantov in deklet si zadnje čase jako prizadeva, da bi se čimpreje postavilo na trdne noge. Tako smo 13. maja t. l. priredili veliko vrtno veselico, katere čisti dobiček naj bi se porabil za nakup tamburaških inštrumentov. Toda vreme nam ni bilo naklonjeno in društvo je imelo pri tem nekaj male izgube, kar je nekaterim žalibog vzelo veselje do nadaljnega dela. Jaz pa kličem vsem tistim fantom in dekletom: Društvo je za nas velike važnosti in tudi potrebno, zato vztrajajmo naprej! Ne smemo se strašiti ne truda ne dela, saj smo kmetška mladina in v nas je dovolj moči, da društvo lahko prospeva dalje. — F. B. predsednik.

Dramlje. Naše društvo je dne 13. maja napravilo zabavno poučni izlet v Vojnik k g. Goričanu, kmetijskemu referentu za celjski srez.

Po prijaznem sprejemu je g. Goričan razkazal izletnikom svoje gospodarstvo in nam objasniti učinek dela z modernim orodjem ter nam jasno dokazal, kaj zmore premišljena volja človekova.

Po pregledu sadonosnikov in polja nas je g. Goričan povabil v svoj dom in nas prijateljsko pogostil. S svojo jedrnat domačo besedo je nam dal koristnih naukov in smernic za uspešno udejstvovanje v življenju.

Njegova hčerka je dekletom razkazala shrambe in vrtove kakor tudi kuhinjo in jim s tem dala pobudo, da jo bodo poskušale posnemati v naprednem gospodinjstvu.

Polni zadovoljstva in najlepših vtisov smo se poslovili, zahvaljujoč se g. Goričanu za njegovo prijaznost in vabeč ga, naj čimpreje pride v našo vas s svojo poučno besedo.

Orlavas: 2. redni občni zbor našega „Društva kmet. fantov in deklet-Zimzelen“ se je vršil v nedeljo, dne 17. maja t. l. Po poročilu društvenih funkcionarjev se je izvolil novi odbor iz naslednjih tovarišev: Ivan Kronovšek ml., predsednik, Anton Škrubelj, podpredsednik; v odbor pa: Franc Kosar, Adolf Cizej, Karl Tavčar, Fran Kromovšek, Am. Plaskanova, Ang. Žagarjeva in Am. Kajtnerjeva. V nadzorstvo pa: Gvidon Plaskun in Anton Kajtner. — Nadalje se je sklenilo delo v društvu kolikor mogoče pospešiti, posebno v dramatičnem odseku, ki v preteklem letu radi raznih neprilik ni deloval. Upamo, da se bomo držali storjenih sklepov, ker le tedaj bo zamoglo društvo služiti svojemu namenu.

Orlavas. Naše „Društvo kmet. fantov in deklet-Zimzelen“ je priredilo v nedeljo, dne 27. maja predavanje o temi „Položaj Slovencev pod Italijo“. Predaval je tajnik „Zveze“ tov. Šimnovec, ki nam je obširno razlagal razna nasilstva, ki jih izvršujejo Italijani nad našimi rojaki.

Orlavas: V nedeljo, dne 3. junija t. l. je priredilo naše „Društvo kmet. fantov in deklet-Zimzelen“ pešizlet v podzemsko jamo „Pekel“ v bližini vasi Podlog. Po lepih cvetočih travnikih in končno po krasnem gozdnem obronku, smo prispeli pred jamo, ki izgleda pri vhodu kot železniški predor. Nekaj časa je jama precej visoka in visoko zbokana; ob straneh se pa vije studenček, votlo šumeč. Jama sama je v splošnem zelo zanemarjena in nima niti najpotrebnejših brvi; kapniki, kolikor smo jih videli, so zelo redki, ker je jama zelo opustošena. Na gotovem mestu se pa jama zoži tako, da je brez potrebnih priprav nadaljnji vhod nemogoč. Nekateri trdijo, da je jama dolga čez 100 metrov, ter da so na vse strani krasne, podzemске dvorane. Čudno, da se merodajni čimtelji za to ne zanimajo?! Ko smo si dobro ogledali dostopne rove, smo se vrnili na prosto, kjer smo se malo odpočili in se prijetno zabavali. Naši tamburaši so nam pa zaigrali par lepih komadov. Po kratkem oddihu smo se vrnili proti domu. Imeli smo lep solnčen dan in nad vse prijetno zabavo. Zeletl je še več sličnih izletov. — Am. Plaskanova.

Vadi se varčevati že v mladosti, da boš imel v starosti kak priboljšek. Starost brez denarja se težje prenaša, kot mladost brez kruha.

KOTIČEK ZA DEKLETA.

Mano:

Zraka in solnca v naša stanovanja.

Sedaj, ko se nam ni več bati mraza, ko nas zopet obseva to božje zlato solnce, se vzdramite vé, ki ste vsó zimo in vse hladne dneve zapirale svoje sobe in spalnice pred vsako sapico, pred vsakim puhom zraka, ki ste se bale, da bi vam mrzel veterček od zunaj utegnili zapihati v temen, zaprt in zatohel prostor, ki se imenuje vaše stanovanje.

Občutile ste, in z vami vsak, ki je stopil v hišo iz svežega zraka, kako mu je zahotel, težek, neprijetno dišeč zrak napolnil pljuča in stisnil srce, da je zamrla vsaka vesela, široka misel. Meni se zdi, da v takem zatohlem temnem prostoru ni mogoče niti peti. Občutile ste vse to tudi vé in vendar ste zapirale okna in vrata, zadelale špranje in razpokline z žaganjem in s papirjem, da ni moglo sveže zdravje do vas. Ali je bilo to iz vkoreninjene navade, ki vlada že od davna po naših kmetskih domovih, ali iz resničnega strahu pred mrazom in prehladom?

Oboje je pogrešeno. Zrak se v zaprtih prostorih kmalu izrabi, naša pljuča kmalu posrkajo iz zraka vaše vse sestavine, ki jih rabijo, zrak postane vsled tega težak, dušeč in naša pljuča se zelo trudijo, da dobe še ostanek kisika iz takega pokvarjenega zraka. Če bi stene, ki so vedno luknjičaste, in vse one špranjice, ki jih niste zadelale, ne prepuščale vedno nekaj zraka, bi se morali sčasoma zadušiti.

In saj ni res, da je zrak v zaprtih prostorih tudi vedno topel! Gost je od izparivanja naših teles in čim več je oseb v prostoru tem toplejše je; v resnici pa se čist, svež zrak mnogo hitreje ogreje kot pokvarjen. Zato sobo, v kateri smo zakurili peč, najpreje dobro prezračimo, pa bo v njej kmalu bolj toplo, kot če bi skušali ogreti slab zrak. Poznano je, da voda in zelene rastline vsrkajo iz zraka mnogo nečistoče vase, zato je dobro, če imamo v sobah mnogo zelenja (seveda ne po vazah v gnilih, malokrat menjanih vodah!) Zatikajte za slike in postavljajte na omare sveže smrekove veje! Ako prebiva v sobi več oseb in se prostor težko zračí, tedaj postavite vanj prav široko posodo s svežo vodo. Mnogo se pri nas greši s svetilkami. V dobri nameri, da prihrani na petroleju, gospodinja čestokrat privije luč. Taka varčna žena pa ne ve, da s tem ne prihrani prav nič, ker olje, ki ne more zgoreti, se vseeno uničuje s hlapenjem, in da se s tem prav zelo kvári zrak, ki se z dimom in sajami pomešan vlega na naša pljuča kot mora.

Zrak se najbolj sprídi čez noč, zato je umestno vsako jutro temeljito zračenje. Odprimo okna in vrata na stežaj, da veselo zaplha veter po vseh kotih. Poleti pa pustimo okna odprta noč in dan, ne bo nam škodovalo, da le ne plha ponoči naravnost v nas. Če se navadimo spati poleti pri odprtem oknu, bomo kmalu tako utrjeni, da nam tudi zimsko zračenje ne bo škodovalo.

Toliko o zračenju. Iste ali še večje važnosti je svetloba, solnce. Kakor ne more uspevati rastlina v temnem prostoru, tako bleđi in vene človek, ki je pri-moran živeti v temi. Zakaj svetloba, solnce je pramoč vsega zdravega življenja.

Ono je najcenejše sredstvo proti vsem bolezenskim kalem — bakterijam. Največ bakterij solnčne svetlobe in toplote ne prenese. Zato zares velja pravilo: kamor solnce ne more, tja mora zdravnik. Vsi vemo, kako rastejo rastline v dolgih solnčnih dneh, kako nam uspevajo in se razvijajo otroci mnogo boljše poleti kot pozimi in kako dobrodejno in poživljajče je prvo pomladno solnce za našo po dolgi zimi opustelo dušo! Tmuren, deževen dan nam kar mori živce.

Pustimo naša okna nezastarta, da more solnce neovirano v naše sobe, posebno še v spalnice. Ne iščimo sence, ne skrivajmo naše kože pred solncem. Ali ne čutite, koliko bolj sveže, bolj zdravo je zagorelo, od solnca ožgano obličje? (No, in je rjava koža zadnja leta tudi zelo moderna). Našo posteljnino razgrinjajmo večkrat po solncu, da poginejo v njej bacili in glivice, ki se nujno zarede v prahu in potnem izparevanju. Posebno je to važno za opravo bolniške sobe. Bolnik rabi še mnogo več zraka in solnca kot zdrav človek. Kmetški človek, ki je primoran živeti dve tretjini leta na zraku in solncu, bi pravzaprav ne smel poznati jetike in podobnih bolezni. Vzrok, da je na deželi vendarle mnogo bolezni, pa leži v dejstvu, da naš človek premalo pozna in tudi če jih pozna, vendarle prav nič ne upošteva higijenskih in zdravstvenih pravil. Dekleta, gospodinjice, pustite več solnca, več zraka — in po njih več zdravja in sreče v vaše domove.

RAZNOTEROSTI.

K zgodovini popra. V letošnji 4. številki „Grude“ zgodovina popra ni podana točno, ko je rečeno: „Marsikatera gospodinja ne ve, da poznamo poper, to danes tako važno začimbo, šele par sto let. Prej pri nas popra sploh nismo rabili.“ — Pred menoj leži kranjski urbar iz l. 1496. V njem se prav mnogokrat navaja kot dača, katero so podložniki namesto denarja dajali vicedomu, poper. Kranjci so tedaj poper pred 432 leti že dobro poznali. Poznali so ga pa tudi že stari Rimljani in so ga obdavčili. V 14. stoletju so pri nas trgovci carino plačevali s poprom.

A. K.

„Dečva“.

Žene in dekleta! Poslužujte se naše narodne poletne noše! Zahtevajte pri vseh trgovcih nagelnovo dečvino blago, ki se prodaja v prid Jugoslovenske Maticе in Dečjemu domu.

Zaključek te številke 10. VI. 1928. Prihodnja številka se zaključuje 10. VII. 1928.

Glasilo Zveze društev kmetijskih fantov in deklet v Ljubljani. — Izdaja konzorecij „Grude“ v Ljubljani. Tisk J. Blasnik na sl. v Ljubljani. — Za tiskarno odgovoren Mhael Rožanec.